

Oslo, 10. oktober 2022
Deres ref.: 22/3392-

KOMMENTARER TIL LOVFORSLAG OM FORBUD MOT KONVERTERINGSTERAPI

Lovforslaget opplyser ikke konkret hva «konverteringsterapi» er, i hvilket omfang dette finner sted, av hvem dette utøves overfor hvem, hvilke skader som er påvist og heller ikke årsakssammenheng mellom handling og skade. Lovforslaget fremstår som et konstruert svar på konstruerte problemstillinger, og etterlater uro for at forslaget virkelige formål er et annet enn det som fremgår av forslaget uttrykte begrunnelse.

BAKGRUNN

Lovforslaget har bakgrunn i to representantforslag som ble tildelt Stortingets familie- og kulturkomite i juni 2019, et tidligere lovforslag i 2021 fra Erna Solbergs regjering og Hurdalsplattformen:

[Representantforslag 166 S \(2018 – 2019\) om styrking av LHBTI-politikken](#)

[Representantforslag 174 S \(2018 – 2019\) om en aktiv regnbuepolitikk](#)

[Fra høringen 5. november 2019, program og video](#)

[Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslagene 166 S og 174 S \(2018 – 2019\)](#)

[Høring: Solberg-regjeringens forslag til regulering av konverteringsterapi](#)

[Hurdalsplattformen, 3. kulepunkt på side 70](#)

FORSLAGET

Departementet ønsker

å ramme handlinger som innebærer en potensielt skadelig innblanding i en annen persons utvikling og opplevelse av identitet knyttet til seksuell orientering og kjønnsidentitet.

[Høringsnotatet side 6](#)

Departementet foreslår at

straffebudet skal ramme å «anvende metoder med formål om å få en annen til å endre, fornekte eller undertrykke sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet, som er klart egnet til å påføre vedkommende psykisk skade.»

[Høringsnotatet side 6](#)

SOLBERG-REGJERINGEN

I 2021 la Solberg-regjeringen til grunn at forbud mot «konverteringsterapi» overfor samtykkende voksne ikke er forenelig med Norges menneskerettslige forpliktelser.

Departementets utredning mente i 2021 at et slikt forbud ville utgjøre et uforholdsmessig inngrep i retten til personlig autonomi, jf. Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, samt retten til religionsfrihet etter Grunnloven § 16 og EMK artikkel 9.

Departementet la til grunn vurderingene til Justisdepartementets Lovavdeling i uttalelsen «Vurdering av et mulig forbud mot å utføre, markedsføre og tilby «konverteringsterapi» - forholdet til menneskerettslige forpliktelser» av 25. mars 2021.

LOVAVDELINGEN 2021

Lovavdelingen leverte 25. mars 2021 «Vurdering av et mulig forbud mot 32 å utføre, markedsføre og tilby «konverteringsterapi» forholdet til menneskerettslige forpliktelser», basert på forslag og vurderinger fra en interdepartemental embetsgruppe.

[Interdepartemental arbeidsgruppe/embetsgruppe, forslag og vurderinger Lovavdelingens vurdering forbud konverteringsterapi og menneskerettslige forpliktelser 2021](#)

Departementets foreliggende lovforslag i 2022 forstås å være i konflikt med Lovavdelingens konklusjon i 2021. Vilkåret om «klart egnet til å påføre vedkommende psykisk skade» fremstår konstruert for å etablere en begrunnelse og omgå straffebuds konflikt med Grunnloven og menneskerettighetene.

MANGLENDE DOKUMENTASJON

Departementet krever regulering og straff av skadelig innblanding i andre personers utvikling og identitet, uten dokumentasjon, notoritet eller annen konkretisering av når, hvor, av hvem, i hvilket omfang, på hvilken måte og med hvilke skadevirkninger dette utspiller seg.

Fraværet av slik begrunnelse som en demokratisk rettsstat må forutsette for å kunne idømme noen straff, kompenseres av departementet ved følgende vide rammer for straffebudet:

Det er ikke til å komme bort fra at anvendelsen av metoder med formål om å få en annen til å endre, fornekte eller undertrykke sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet kan arte seg på mange ulike måter. Som departementet redegjør for i kapittel 7.4.4.2, mener departementet at straffebudet bør ha et bredt nedslagsfelt og favne om en rekke ulike handlinger

[Høringsnotatet side 74](#)

NYTT VILKÅR

Departementet hevder i 2022 at Lovavdelingen i 2021 ikke tok stilling til vilkår om at handlingen må være «klart egnet til å påføre vedkommende psykisk skade» for sin konklusjon. Ved å presisere et nytt vilkår for straffebudet om psykisk skade, mener Departementet åpenbart at Lovavdelingens tidligere vurderinger i 2021 kan settes til side, slik at forbudet kan vedtas også for samtykkende voksne.

[Høringsnotatets avsnitt i overgangen side 31 - 32](#)

Lovforslaget i 2022 hviler på Departementets grep, som påstås å etablere nye forutsetninger, slik at Grunnlovens og menneskerettighetenes grenser for forbudets omfang kan tilsidesettes og omgås.

SKEIVE SOM GRUPPE

Departementet skriver i høringsnotatet at høringen og høringsmøtet i 2021 har bidratt til å

i større grad synliggjøre skadepotensialet slike handlinger har overfor de individer som utsettes for konverteringsterapi, men også for skeive som gruppe. Departementet har særlig tatt innover seg innspillene om at det i høringsnotatet av 2. juli 2021 i for liten utstrekning ble tatt hensyn til skadepotensialet for skeives psykiske helse, sårbarheten til skeive som gruppe og det problematiske knyttet til samtykkespørsmålet. Skeives levekårsutfordringer, særlig knyttet til psykisk helse, er godt dokumentert. I etterkant av høringen har nye SSB-tall om skeives livskvalitet blitt publisert bidratt til å ytterligere bekrefte at skeive er en utsatt gruppe. Dette er alle forhold som har betydning for de menneskerettslige vurderinger som må foretas, noe departementet vil redegjøre nærmere for nedenfor.

[Høringsnotatet side 32](#)

Departementet hevder med dette at vilkåret om «*klart egnet til å påføre vedkommende psykisk skade*» både er oppfylt i relasjonen mellom den/de som er mistenkt/siktet/tiltalt for «*konverteringsterapi*» og den/de som er utsatt, og at vilkåret dessuten er oppfylt ved påvirkning av «*skeive som gruppe*».

Departementet etablerer med dette forarbeider som synes å ha som intensjon om at personer blir dømt og straffet for «*konverteringsterapi*» fordi vilkåret om «*psykisk skade*» anses oppfylt, uavhengig av om noen er personlig identifisert som fornærmet eller ikke.

Departementet forstås dithen at straffebudet ikke forutsetter påvist psykisk skade. Det er tilstrekkelig at den påståtte handlingen har vært *klart egnet til å påføre skade*. Videre forutsettes det ikke at *klart egnet til skade* er avgrenset til den/de person(er) som var direkte involvert i «*konverteringsterapi*».

Departementet forstås dithen at konkret handling i en avgrenset personlig relasjon har et indirekte potensial til å skade «*skeive som gruppe*», og at dette indirekte skadepotensialet i seg selv medfører at vilkåret for straffebudet er oppfylt. Dette er et resonnement som bryter med rettssikkerheten.

[Høringsnotatet overgangen side 103 - 104](#)

LEVEKÅR OG HELSE

Departementet viser i høringsnotatet til at skeives levekårsutfordringer, særlig knyttet til psykisk helse, er godt dokumentert. Nye SSB-tall om skeives livskvalitet bekrefter at skeive er en utsatt gruppe.

[Høringsnotatet side 32](#)

Det er ikke nytt at helse og levekår på denne måten begrunner reformer og lovregulering. Det tas for gitt at det foreligger en årsakssammenheng mellom fravær av tilretteleggende reformer og regulering, og risiko for reduserte levekår og helse. Slik årsakssammenheng er ikke dokumentert.

I den tidligere utredningsinstruksen fra 2000 var det forutsatt at utredninger skulle vurdere en rekke konsekvenser, herunder for befolkningens helse, av det aktuelle forslaget som ble utredet.

[Utredningsinstruksen 2000. pkt. 2.3.2](#)

Et slikt krav til utredning ville forutsette at årsakssammenheng mellom reform og lovregulering og levekår og helse, ble sannsynliggjort med kvalitetssikret og forsvarlig forskning, ikke bare politiske påstander. Ved å unnlate slike krav til forsvarlighet i utredningen er det risiko for at politiske reformer som begrunnes i levekår og helse, i realiteten kan svekke levekår og helse i et folkehelseperspektiv.

SKEIVE

Høringsnotatet definerer «skeive» som «*personer i undersøkelsene som har oppgitt at de har en homofil, lesbisk, bifil eller annen seksuell identitet.*»

[Høringsnotatet note 26 side 15](#)

Dette er upresist, i og med begrepet «*annen seksuell identitet*». Betyr dette at alle seksuelle identiteter kan være omfattet av begrepet *skeiv*? Hvilke seksuelle identiteter er ikke omfattet av definisjonen?

Hvordan definerer Departementet *homofil*, *lesbisk* og *bifil*? Definisjonen omfatter ikke *kjønnsidentitet*, men dette inngår i lovforslaget. Dette gjør definisjonen ytterligere uklar, i og med at *kjønnsidentitet* definerer kjønnskategoriene og skal være omfattet av forbud mot konverteringsterapi. Hvilke kjønnskategorier inngår i lovforslagets anvendelse av begrepet *kjønnsidentitet*?

PRINSIPIELL • UNIVERSELL OG OBJEKTIV LOVGIVNING

Dersom Departementet vurderer at det finner sted metodisk og planmessig virksomhet og handlinger i Norge som innebærer en potensielt skadelig innblanding i en annen persons utvikling og opplevelse og av identitet, så burde dette adresseres prinsipielt og objektivt i loven. Da burde Departementet etablere en begrunnelse som ivaretok likeverdig hensyn til alle diskrimineringsgrunnlagene.

[Diskrimineringsgrunnlagene, Likestillings- og diskrimineringsloven formål, § 1](#)

KRITIKK • IKKE FORSVAR AV PRAKSIS

Kristne personer og trossamfunn som mener at ekteskapet mellom én mann og én kvinne er en grunnleggende norm for familie, reproduksjon, juridisk foreldreskap, samliv og språk, lever godt med at andre personer lever på andre måter. Kristne personer og trossamfunn mener ikke at noen kan tvinges eller invaderes ved grenseoverskridende atferd med formål å endre deres liv og valg. Det frie valget respekteres og anerkjennes, også som forutsetning for et troverdig og integrert liv som kristen.

Avvisning av forbudet mot «konverteringsterapi» er derfor ikke begrunnet i ønske om å ha rett til, eller forsvar av noen rett til, å invadere andre personer med grenseoverskridende atferd.

Stortingsrepresentant Åslaug Sem-Jacobsen uttalte følgende i komitehøringen høsten 2019:

Jeg opplever at man forsvaret det å gå imot et forbud mot konverteringsterapi som om at forbudet er da også mot sjelesorg. Det er litt i argumentasjonen. Jeg trodde sjelesorg var flere andre ting. Man tegner et bilde, faktisk, dere som er veldig opptatt av sjelesorg, som om at det foregår faktisk noe i sjelesorgsarbeidet som kan minne om konverteringsterapi. Da vil jeg gjerne utfordre dere på hvordan i all verden ser dere for dere, siden dere sier dere er mot konverteringsterapi, hvordan skal man da i sjelesorgsarbeidet dra opp noen linjer for de som driver med det for at ikke konverteringsterapi skal pågå.

[Stortingsrepresentant Åslaug Sem-Jacobsen i høring 5. november 2019, 1.44.40 – 1.45.45](#)

Kommentaren illustrerer hvordan kritisk refleksjon om lovforbudet blir forsøkt fremstilt som forsvar av noe som ikke tåler dagens lys. Det er derfor vesentlig å formidle det som skaper uro:

- Lovforslagets manglende begrunnelse i konkrete, dokumenterte forhold
- Fraværet av dokumentasjon og notoritet av lovens faktiske begrunnelse
- Fravær av forklaring på hvorfor ikke dagens straffelov, helselov, menneskerettighetene og annen lov gir tilstrekkelig vern mot overgrep og manipulasjon
- Manglende henvisning til når, hvor, av hvem, i hvilket omfang og med hvilke konsekvenser, konverteringsterapi skal ha funnet sted og finner sted

Lovens begrunnelse er så løst og uklart begrunnet at lovforslaget kan fremstå som et tiltak der det egentlige formålet er å konstruere et strafferettslig rammeverk mot kristen tro, identitet og etikk.

Det er etablert en situasjon der kritisk refleksjon mot lovforslaget blir utlagt som forsvar av det loven vil forby. Departementet kan henvise til motstand mot lovforslaget som begrunnelse for hvorfor det er nødvendig å vedta forslaget. Det presiseres derfor at en slik politisk strategi vil bli vurdert å være useriøs, udemokratisk og i konflikt med menneskerettighetene og grunnleggende rettsprinsipper.

MENNESKERETTIGHETENE

Norske myndigheter og NAV praktiserte i årevis reglene for trygdeytelser feil, ved krav om opphold i Norge selv om dette var i konflikt med EØS-avtalen. Det observeres en agenda mot kristne personer, organisasjoner, institusjoner og trossamfunn, som på tilsvarende måte ikke er hjemlet i menneskerettighetene, slik de faktisk foreligger. I media, offentlig debatt, samtale og dessverre også forvaltningspraksis, er det tiltagende å fremstille kristen identitet og etikk som diskriminerende.

På samme måte som NAV og rettspraksis ikke var forankret i det forpliktende rammeverket i EØS, fester det seg en tiltagende oppfatning og stigma om kristen tro, identitet og etikk som enten er frakoblet menneskerettighetene eller forutsetter en feilaktig fremstilling av menneskerettighetene.

Det er vår oppfatning at regulering, forvaltning og lovgivning i tiltagende omfang bygger på slike uriktige forutsetninger. Dette fører til systematisk og institusjonalisert praksis der menneskerettighetene, slik de faktiske er formulert og vedtatt, settes til side for tilpassede tolkninger.

Grunnen til at dette tas opp her er at lovforbudet synes å ha en slik agenda, selv om forslaget uttrykte begrunnelse ikke har slike vurderinger. Vi finner det derfor relevant å ta inn dette perspektivet.

Anklager om at kristne diskriminerer ved å fastholde ekteskapet mellom én mann og én kvinne som norm, er uten hjemmel i menneskerettighetene. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen oppdaterte 31. august 2022 retningslinjene til den europeiske menneskerettighetskonvensjonen Article 12, «*Right to marry*». Det vises til særlig til punktene 27, 28 og 29 på side 10 – 11.

[*ECHR, guide om Article 12 of the European Convention on Human Rights*](#)

Det vises også til tidligere utredninger:

Ulik behandling av registrerte partnerskap og ekteskap har til dels vært oppfattet som diskriminering av homofile og lesbiske. Med hensyn til internasjonal privatrett kan det imidlertid neppe være grunnlag for se en eventuell ulik behandling av likekjønnede og forskjelligkjønnede ekteskap som diskriminerende.

[*Høringsnotatet til felles ekteskapslov 2007, pkt. 6.3.1*](#)

At staten har etablert forskjellige lovgivninger og ordninger for hhv. ulikekjønnede og likekjønnede par, kan i seg selv ikke med rimelighet kalles diskriminering, så lenge disse ordningene er tilnærmet sammenfallende mht. rettigheter og plikter. Dette er et syn som finner støtte i juridiske fagmiljøer.

[*Ot.prp. nr. 33 \(2007 – 2008\), Felles ekteskapslov side 20*](#)

Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) har tolket EMK artikkel 12 slik at bestemmelsen bare beskytter den tradisjonelle form for ekteskap, med det menes ekteskap mellom to personer av ulikt kjønn. Homofiles rett til å inngå ekteskap er dermed ikke direkte beskyttet av konvensjonen.

[*Ot.prp. nr. 33 2007–2008, Felles ekteskapslov side 12*](#)

Att äktenskapet inte står öppet för par med samma kön torde dock varken enligt regeringsformen eller enligt Europakonventionen i och för sig innebära en diskriminering på grund af sexuell läggning, men det torde ändå innebära en form af särbehandling.

[*SOU 2007: 17, Svensk utredning av felles ekteskapslov sammenfatning side 17*](#)

I tillegg til synes på ekteskapet, vises det til at:

- Det finnes ikke hjemmel i menneskerettighetene for å kreve nasjonal lovgivning som etablerer juridisk kjønn uavhengig av kroppens kjønn.
- Det finnes ikke hjemmel i menneskerettighetene for å kreve juridisk foreldreskap med bakgrunn i avtale om assistert befruktning som medfører at barnets biologiske foreldre ikke blir foreldre. Barnekonvensjonen 7.1 har biologisk foreldreskap som utgangspunkt.
- Det finnes ikke hjemmel i menneskerettighetene for å kreve regulering av språk og begreper som forutsetter kjønnskategorier må erstattes ved statens regulering av kjønnsnøytralt språk.
- Det finnes ikke hjemmel i menneskerettighetene for å kreve at staten vedtar et lovforbud med slik innretning og begrunnelse som Departementet har på høring mot «konverteringsterapi».
- Menneskerettighetene verner retten til helsehjelp. Vår vurdering er at menneskerettighetene brytes, dersom et lovforbud mot «konverteringsterapi» medfører at ethvert personlig forhold som blir kategorisert som «seksuell orientering» eller «kjønnsidentitet», pr lovgivers definisjon, aldri kan være beheftet med problemstillinger som gir rett helsehjelp, jf. Barnekonvensjonen og menneskerettsloven m/ vedlagte konvensjoner. Det presiseres at denne vurderingen selvsagt forutsetter medisinsk faglig kompetent og forsvarlig utredning og behandling.
[Menneskerettsloven m/ vedlagte menneskerettskonvensjoner](#)
- Menneskerettighetene avviser ikke at nasjonalstaten kan vedta lover som gir rettigheter til borgere med bakgrunn i deres seksuelle orientering og kjønnsidentitet utover det som følger av menneskerettighetene. Dette gir likevel ikke nasjonalstaten rett til å gi slike reguleringer og rettigheter mandat og autoritet til å overstyre f.eks kristne deres rettigheter, som også er beskyttet av de universelle menneskerettighetene.

INDIVIDETS FRIHET

Departementets argumentasjon for straffebud i forhold med samtykkende voksne personer, flytter grensene for statens makt mye lenger inn på området for individuell frihet og integritet enn det finnes tradisjon for i norsk retts- demokratiforståelse, og hjemmel for i Grunnloven og menneskerettighetene.

FN

Departementet viser til og begrunner lovforslaget i en rapport fra FNs uavhengige ekspert på seksuell orientering og kjønnsidentitet. Kultur- og likestillingsministeren uttaler til Minervanett at

FN har påpekt at dette er noe man bør forby

[Kultur- og likestillingsministeren, intervju Minervanett 29. september 2022](#)

Det foreligger ingen slik anbefaling fra FN som statsråden hevder. Den uavhengige ekspert er nettopp uavhengig, og har derfor ikke mandat til å gi uttalelser på vegne av FN. FNs ekspert er advokat Victor Madrigal-Borloz fra Costa Rica. I 2017 signerte han Yogyakarta-prinsippene med tillegg. Disse søker å fremstå som utleggelse av menneskerettighetene. I virkeligheten krever de en fundamental, gjennomgripende og grunnleggende nytolkning av språket, reproduksjonen, foreldreskap, kjønn og seksualitet. Prinsippenes agenda er derfor ikke aksept og rett til å velge eget liv, men mandat til å formulere gjennomgripende samfunnsendringer i konflikt med menneskerettighetene slik de er i dag.

[Victor Madrigal-Borloz
Yogyakarta-prinsippene, tillegg 2017](#)

KONKLUSJON

1. Lovforslaget opplyser ikke konkret hva «konverteringsterapi» er, i hvilket omfang dette finner sted, av hvem dette utøves overfor hvem, hvilke skader som er påvist og påviser heller ingen årsakssammenheng mellom handling og skade.
2. Lovforslaget fremstår som et konstruert svar på konstruerte problemstillinger, og etterlater uro for at forslaget virkelige formål er et annet enn det som fremgår av forslaget uttrykte begrunnelse: å konstruere et strafferettslig rammeverk mot kristen tro, identitet og etikk.
3. Lovforslaget er urimelig i den forstand at avvisning av forslaget blir fremstilt som forsvar av det upresise bildet som forslaget tegner av praksis og handlinger som skal forbys.
4. Lovforslaget avviker fra forutsetningene i det tidligere lovforslaget i 2021: • Embetsgruppens forslag og vurderinger, som igjen la grunnlaget for • Lovavdelingens vurderinger i 2021 av forbud mot «konverteringsterapi» og forholdet til menneskerettslige forpliktelser. Det må derfor uttales eksplisitt i en proposisjon om disse dokumentene inngår i lovens forarbeider, eller om Departementet tar avstand fra de vurderingene som tidligere er gjort.
5. Dersom Lovavdelingen i Justisdepartementet har klarert lovforslaget som nå er på høring, så må det fremlegges dokumentasjon hvor Lovavdelingen bekrefter dette. Hvis ikke så må det foretas en ny vurdering av lovforslaget som nå foreligger fra Departementet, og forslaget forhold til Grunnloven og Norges menneskerettslige forpliktelser.

Med vennlig hilsen
VERDIALLIANSEN

Jan Harsem, for styret

Verdialliansen - Nettverk for kristne verdier og menneskerettigheter – skal fremme og forsvare kristne verdier i samfunnet. Verdialliansen skal også fremme og forsvare kristen tro, identitet og verdigrunnlag som legitimt og beskyttet av menneskerettighetenes diskrimineringsvern.

VERDIALLIANSEN

nettverk for menneskerettigheter og kristne verdier

ORG.NR.: 913 714 547

POST: Postboks 23 • 1371 Asker • Norge

WEB: www.verdialliansen.no / **FACEBOOK:** <https://www.facebook.com/verdialliansen>

EPOST: post@verdialliansen.no / **TLF.:** 95 77 11 99